

Kışlık ürünlerde fitopatolojik sorunlar

Автор(и): гл. ас. д-р Тошка Попова, Институт по земеделие – Карнобат

Дата: 11.09.2020 Брой: 9/2020

Tahıllar ve tahıl bitkileri önemli ekonomik öneme sahiptir ve münavebe için temeldir. Coğrafi koşullara bağlı olarak doğru çeşit seçimi, gübreleme ve yeterli bitki koruma önlemlerinin uygulanması, bu ürünlerin biyolojik verim potansiyelinin gerçekleştirilmesi için son derece önemlidir.

Sonbahar ekimi için hazırlık, en önemli faaliyetlerden birini içerir – tohumların fungusitlerle muamelesi. Bu sayede, ekonomik açıdan zararlı tohum kaynaklı hastalıkların gelişimi azaltılır ve sınırlandırılır: sürme, fusarium, arpa şerit hastalığı ve diğerleri.

Sürme hastalıkları, tahıl bitkilerinin en yaygın ve zararlı hastalıkları arasındadır. Konukçu bitkilerin çeşitli organlarına saldırırlar: vejetatif ve çiçek tomurcukları, yapraklar, gövdeler, taç yapraklar, çanak yapraklar, erkek

organlar, dişi organ, meyveler, tohumlar. Köklere daha seyrek saldırırlar. Etkilenen organlar kömürleşmiş ve isle kaplanmış görünür, hastalığın adı olan "sürme" de buradan gelir. Oluşan isli kütle, teliosporlardan (klamidosporlar) oluşur. Sürme hastalıkları kesinlikle özelleşmiş parazitlerdir – farklı türler belirli bir bitki türüne saldırır. Tohumlar fungusitlerle muamele edilmezse, kayıplar %5 ila %40 arasında değişebilir.

Gelişim döngülerine bağlı olarak, sürme hastalıkları üç gruba ayrılır:

İlk grup, enfeksiyonu tohum yüzeyinde teliospor olarak taşınan ve çimlenme sırasında enfeksiyonun meydana geldiği sürme hastalıklarını içerir. Bu gruba şunlar dahildir:

Buğday راستی (kokulu sürme) – *Tilletia foetida* (*Tilletia levis*) ve *Tilletia caries* (*Tilletia tritici*);

Yulaf kapalı sürmesi – *Ustilago levis*;

Arpa kapalı sürmesi – *Ustilago hordei*;

Arpa açık sürmesi (kara sürme) – *Ustilago nigra*;

Buğday sap sürmesi – *Urocystis tritici*;

Çavdar sap sürmesi – *Urocystis occulta*

İkinci grup, enfeksiyonu tohum içinde miselyum olarak taşınan sürme hastalıklarını içerir. Bu tür tohumlar ekildiğinde, mantar miselyumu çimlenme sırasında aktif hale gelir. Büyüme noktasına ulaşır ve başak oluşumu sırasında, tüm parçalarını (başak eksenini hariç) sürme tozlu bir kütleye dönüştürür. Bu gruba şunlar dahildir:

Buğday açık sürmesi – *Ustilago tritici*;

Arpa açık sürmesi – *Ustilago nuda*

Üçüncü gruptaki sürme hastalıklarında, enfeksiyon tohumlarla taşınmaz; enfeksiyon bitkilerin vejetasyon döneminde meydana gelir. Patojenler, olumsuz koşulları toprak yüzeyinde ve bitki artıklarında klamidospor olarak atlatır. Uygun koşullar altında, klamidosporlar çimlenerek, bir basidium ve cinsiyet olarak farklılaşmış basidiosporlar oluşturur. Rüzgarla taşınan bu sporlar, konukçu dokusuna iner, çimlenir ve zayıf büyüyen haploid hifler oluşturur. İki farklı cinsiyetteki hif temas ettiğinde, hücre içerikleri birleşir ve parazitik dikaryotik bir miselyum oluşur; bu miselyum hücreler arasında gelişir ve lokal hasara neden olur. Daha sonra, miselyum klamidosporlara ayrışır. Üçüncü grubun tipik bir temsilcisi mısır sürmesidir – *Ustilago zeae*.

